

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A1 TÜRK EDEBİYATI UZUN TEZİ

“NE YARDAN NE SERDEN”

Danışman Öğretmen: Emine Taş

Öğrenci Adı: Selin

Öğrencinin soyadı: Kocaman

Diploma Numarası: 001129-0023

Sözcük Sayısı: 4000

Araştırma Sorusu: Abdülkadir Budak'ın “Dalgın Rüzgâr” adlı yapıtında aşk olgusunun şiir kişisi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri hangi yönleriyle ele alınmıştır?

ÖZ (Abstract)

Uluslararası Bakalorya Programı, A1 dersi kapsamında hazırlanan bu tezde Abdülkadir Budak şiirlerinde aşk olgusunun kişiye hissettirdiği duygu ve yaşattığı durumlar ele alınmıştır. Aşk yüzyıllarca farklı sanatçılar tarafından ele alınmış bir konu olmakla beraber, tezde şair olarak Abdülkadir Budak'ın ve konu olarak aşkın seçilmesinin nedeni, şairin aşk olgusunu anlatılırken ağırlıklı olarak geleneksel halk hikâyelerini kendi üslubuyla birleştirerek bu olguya ve hikâyelere yeni bir açı kazandırmasıdır. Şairin aşkı yalın bir anlatımla işlerken, en fazla duygu ve yoğunluk barındıran metin türünü yani modern şiiri kullanması ise bu seçimin yapılmasında başka bir etkidir.

Bu çalışmanın giriş bölümünde araştırma sorusu açıklanarak tezin alt başlıkları belirlenmiştir. Alt başlıklar belirlenirken, bu başlıkların seçilmesine neden olan esenlikli ve esenliksiz duygular açıklanmıştır. İkinci bölümde ise aşkın birey üzerindeki etkileri işlenerek olumlu ve olumsuz yönleri olmak üzere iki ana başlığa ayrılmıştır. Olumlu etkilerinin alt başlıkları olarak yaşama sevinci ve kendini var etme çabası seçilmiştir. Birey üzerindeki olumsuz etkilerin alt başlıkları da hayal kırıklığı ve isyan olarak ikiye ayrılmıştır. Sonuç bölümünde ise yaşama sevinci, kendini var etme çabası, hayal kırıklığı ve isyan üzerinden aşkın zıtlıklarla dolu ve insanların hayatını etkileyen çok güçlü bir olgu olduğu sonucuna varılmıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
GELİŞME	4
1. Abdülkadir Budak Şiirlerinde Aşkın Şiir Kişisi Üzerindeki Olumlu Etkileri	4
1.1. Yaşama Sevinci.....	4
1.2. Kendini Var Etme Çabası.....	7
2. Abdülkadir Budak Şiirlerinde Aşkın Şiir Kişisi Üzerindeki Olumsuz Etkileri	13
2.1. Hayal Kırıklığı.....	13
2.2. İsyan.....	18
SONUÇ	20
KAYNAKÇA	22

Araştırma Sorusu: Abdülkadir Budak'ın "Dalgın Rüzgâr" adlı yapıtında aşk olgusunun şiir kişisi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri hangi yönleriyle ele alınmıştır?

GİRİŞ

Aşk hemen hemen herkesin hayatında bir kere de olsa yaşadığı, bir durumdur. Aşk insanların hayatları üzerinde çok büyük bir etkiye sahiptir ki, geçmişten günümüze ulaşan kalıntılara, sanat eserlerine bakıldığında bile aşka rastlanılmıştır. Şairler de sıklıkla aşkı konu edinerek, olumlu ve olumsuz her yönüyle aşkı ele almışlardır.

Abdülkadir Budak'ın şiirlerinde aşk olgusu, şiir kişinin duyguları ve içinde bulunduğu durumlar üzerinden işlenmiştir. Bu olgu işlenirken kutupluluk ve metinler arasılık tekniği kullanılmış, doğa unsurlarından yararlanılarak anlam kuvvetlendirilmiştir. Şairin şiirlerinde aşk konusu işlenirken, yalın bir dille birlikte imgeler kullanılarak anlam derinliği sağlanmıştır. Yapılan çalışmada, şairin "Dalgın Rüzgâr" adlı yapıtından seçilen şiirler üzerinden, aşkın birey üzerinde yarattığı olumlu ve olumsuz etkiler, farklı duygular ve durumlar üzerinden irdelenmiştir. Çalışmada aşkın olumlu etkileri yaşama sevinci ve kendini var edebilme ile incelenirken, olumsuz etkileri hayal kırıklığı ve isyan üzerinden incelenmiştir. Şiirlerin genelinde yaşama sevinci, aşk ile beraber gelen esenlikli duygular üzerinden aktarılmıştır. Bu esenlikli duygular mutluluk, heyecan, coşku, huzur, sevinç, iyilik, tutku, neşe, sorumluluk, irade, saygı, sadakat, korumacılık, yakınlık ve samimiyettir. Kendini var edebilme ise bu esenlikli duygularının toplamının bireyde yarattığı bir etki olarak incelenmiştir. Aşkın kişiye hissettirdiği eseniksiz duygular arasında ise hüznün, acı, kötülük, kaygı, üzüntü, çaresizlik, depresyon, yalnızlık, utanç, öfke, hayal kırıklığı, isyan ve korku bulunmaktadır. Şairin aşkın eseniksiz yanlarını anlatan şiirlerinde hayal kırıklığı olgusu hüznün ve kırgınlık üzerinden irdelenirken, isyan ise sorunların kişide oluşturduğu kızgınlık ve öfke üzerinden, bireyin sorunlara verdiği tepki olarak işlenmiştir.

1. Aşkın Şiir Kişisi Üzerindeki Olumlu Etkileri

1.1. Yaşama Sevinci

Aşk için bir tanım yapılmak gerekirse sevginin en derin hali olduğu söylenebilir. Geçmişten günümüze doğru geldikçe aşk resimlerde, heykellerde, müzikte, edebiyatta, tiyatrodan, sinemada kısacası sanatta kullanılmış, yapılan sanatta aşkın insanlara hissettirdiği duygular olan mutluluk, iyilik, tutku, neşe, sorumluluk, irade, saygı, sadakat, korumacılık, yakınlık ve samimiyet görülmüştür. Bugüne ulaşan sanat eserlerinin içinde aynı zamanda aşkın olumsuz yönleri de ortaya konmuştur. Buradan aşkın zıtlıklarla dolu olduğu sonucuna varılıp, insanların üzerinde olumlu ve olumsuz olmak üzere iki etkisinin olduğu söylenebilir.

Aşkın bireylere hissettirdiği olumlu etkilerinin toplamına bakıldığında yaşama sevincine ulaşılmaktadır, çünkü teker teker bakıldığında bütün bu olumlu duygular insana yaşama sevincini aşlamaktadır. Abdülkadir Budak'ın "Dalgın Rüzgâr" adlı yapıtında, aşkın şiir kişisine çağrıştırdığı "yaşama sevinci" olgusu, yazarın "Boyut", "Yakınlaşan", "Aşk ve Ülke" ve "Fanatik" şiirleri üzerinden işlenmiştir.

"Sevgi boyutunu ölçtüm

Aydınlandı yüzlerdeki karanlıklar

Sonsuzum şimdi

Işık taşıdım

Kanat açtı arılarım bal verdi

Sevgi boyutunu ölçtüm

Sevgi boyutunu ölçtüm

Sevgiyim şimdi" (Budak,27)

Işıldım

Şairin "Boyut" adlı şiirinde şiir kişisi sevginin, aşkın esenlikli yanları üzerinde durarak, yaşama sevincini konu almıştır. "Sevginin boyutunu ölçtüm sonsuzum şimdi" dizesiyle

başlayan şiirde, şiir kişinin boyutunu ölçme ile kast ettiği durum sevginin ona hissettirdiği duygular olabilir. Şiir kişinin ölçümünün sonucunda hissettiği duygulardan biri “*kanat açtı arılarım bal verdi*” dizesiyle ifade edilmiştir. Bu dizede doğadaki varlıklar üzerinden sevginin verdiği mutluluk, yaşama sevinci yansıtılmıştır. Daha sonra şiir kişisi “*ışıldım aydınlandı yüzlerdeki karanlıklar ışık taşıdım*” dizeleriyle etrafındaki karanlığı yani kötülüğü ve kirliliği uzaklaştırarak, hayatından çıkararak bunun yerine etrafına aydınlığı yani temizlik, saflık ve iyiliği getirdiğini yansıtmıştır. Son dizede şiir kişisi “sevgiyim şimdi” diyerek yaşama sevincini bir kez daha ifade etmiştir.

“Kuşun kanadındaki ışıklı uçuş

Dalların damarlarında gezinen özsu

Açtıkça içimde sevginin çiçekleri

Seviyorum bu yaşamı doğrusu

Yarınma karşı kuşkum kalmıyor

Gök mavidir çimen yeşil yarın ak” (Budak, 27)

Şairin şiirlerinde yaşama sevinci işlenirken doğa unsurlarının verdiği anlam yoğunluğundan yararlanılmıştır. Şairin “Yakınlaşan” adlı şiiri, doğa unsurlarının kullanımının yoğun olduğu şiirlerinden biridir. Şiirde kuş, dal, çiçek, gök, mavi ve yeşil kelimeleriyle “doğallık” olgusu yaratılarak yaşama sevincine ve coşkuya yer verilmiştir. Şiir kişinin “*kuşun kanadında ışıklı uçuş*” sözüyle doğa üzerinden sevginin temiz, saf ve iyi yönü vurgulanmıştır. Şiir kişinin özsuyla içinde sevgi çiçeklerinin açması insanlığın temelini anlatan bir dizedir. Bu dizede özsuya sevgi ve çiçeklere de insan denebilir, bu düşünce tarzıyla insanların özlerinin sevgiden geldiği ifade edilmektedir ve yaşam kaynaklarının ise sevgi olduğu vurgulanmıştır. Şiir kişinin sevgi hakkında kuşkusu kalmamıştır ve bunu göstermek için sevginin özelliklerini

renklerden yararlanarak göstermiştir: yeşil doğayı ve huzuru; mavi sonsuzluk ve özgürlüğü; yarının ak olması ise sevginin saflık ve temizlik özelliklerini yansıtmıştır.

“Ülkem kötüye gidiyor bendeki aşk iyiye

Çölde çiçek açıyorken kopuyor dalından yaprak

Aşk bahsinde cesurum

Âşıkısan birdenbire

Üstesinden gelirdi yangınların, depremin

Aşkım kadar güçlü olabilseydi ülke” (Budak,199)

Yapıtta yaşama sevincinin anlatımını desteklemek için kullanılan yöntemlerden bir diğeri de karşılaştırmadır. Şairin “Aşk ve Ülke” adlı şiirde şiir kişisi âşıkken içinde bulunduğu ruh halini ülkesiyle karşılaştırmıştır. Şiir kişinin aşkının iyiye gitmesi ve çölde çiçek açması, “ben” kişinin aşkının çöldeki bir çiçeğin açması gibi bir mucize olduğunu yansıtmıştır. Aynı zamanda bu durumda çiçeğin açması için hayat kaynağı olan suyun gerekmesi, “yaşam” olgusunu ortaya atarak, şiir kişinin yaşama sevinci vurgulanmıştır. Şiir kişinin “aşk bahsinde cesurum” sözüyle aşkın birey üzerindeki bir diğer etkisi yani cesaret olgusu vurgulanmıştır. “âşıkısan birdenbire” dizesi şiir kişinin cesur olma durumunu destekler niteliktedir. “aşk deyince köprüler” dizesinde ise şiir kişisi aşkın bağlayıcı özelliğini vurgulamıştır. Şiir kişinin aşkının, yangınlar ve depremler gibi doğal afetlerin üstesinden gelebilecek olmasıyla ise aşkın inanılmaz gücü yansıtılmıştır.

“Gül tekneyi bir denize sürmekti

Uçmak duygusuydu bir aşk ateşi

Saksılara direnmekti pencere diplerinde

Dağın eteğinde mola vermek örneğın

Yeni tırmanışları göze almak demektir” (Budak, 209)

Yaşama sevinci sadece sevinç ve heyecan gibi duygularla değil aynı zamanda özgürlük, huzur, rahatlama, cesaret gibi kavramlarla da yansıtılmıştır. Abdülkadir Budak, “Fanatik” isimli şiirinde yaşama sevinci anlatılırken sevinç ve heyecan dışında olgulara da yer vermiştir. Şiirin “gül tekneyi bir denize sürmekti uçmak duygusuydu bir aşk ateşi” dizesinde aşkın uçuşu gibi huzur verici ve özgürlüğü yansıttığı söylenebilir. Şiir kişinin aşk ateşi demesi ise aşkın heyecan verici ve ateş gibi kavurucu olduğunu yansıtmıştır. Gülün dağın eteğinde mola vermek olması aşkın rahatlatıcı özelliğini ifade ederken, gülün yeni tırmanışları göze almak olması riske atılmayı ve cesareti ifade etmiştir. Şiirdeki direnme durumuyla vurgulanan kavram ise inatçılıktır. Buradaki inatçılık olumsuz anlamıyla kullanılmamış, aksine burada gülün saksıya direnmesi aşkın engellere direnmesi, aşkın inatçılığı olarak ifade edilmiştir. Şairin yaşama sevincinin işlendiği şiirlerinde, aşkın bireye hissettirdiği mutluluğun ve esenlikli duyguların toplamında kişiyi yaşama sevincine ulaştırmıştır.

1.2. Kendini Var Etme Çabası

Abdülkadir Budak şiirlerinde, aşkın şiir kişisi üzerindeki olumlu etkilerinden biri kişinin kendini var etme çabası olarak ortaya konulmuştur. “Dalgın Rüzgâr” yapıtında kendini var etme çabası “Sevince”, “Önce Leyla’nın Adıyla”, “Kadın ve Nehir”, “Aşk Var” ve “Sana Bakmak” şiirleri üzerinden işlenmiştir.

“Sevincin kuşunu sevdim

Dokundum kanatlarına

Eridi bütün telleri

Bütün kafeslerin

Yüzünüzün gülüşünden belli

Güvencinizden” (Budak, 28)

“Sevince” isimli şiirde şair bireylerin kendilerini sevgiye açarak mutluluğa ulaşabileceği konusu işlemiştir. Şiir kişinin sevincin kuşunu sevmesi kendini sevgiye açtığını, bu şekilde kendini var ettiğini yansıtmıştır. Bu durumun sonucunda sevincin kuşunun kafesinin tellerinin erimesi “ben” kişinin sevgiyle mutluluğu kafesinden kurtardığını, yani kişinin sevgiyle mutluluğa ulaştığı söylenebilir. Şiirin sonraki bölümünde şiir kişinin sevincin kuşunu başka insanların içindeki göğe salması, şiir kişinin sevgiyi etrafındaki insanlara da yansıttığını göstermiştir. “yüzünüzün gülüşü” ve “güvenciniz” kelimelerinden yararlanılarak mutluluk durumunun devamının geldiği belirtilmiştir. Buradan sevginin özelliklerinden birinin mutluluk olduğu sonucuna varılmıştır.

“Yıkandım bütün sular tenime değdi

Evet, seni sevince öyle oldu şaşkırdım

Atasına yeni dağlar ekledim

Dallarında zerdali yelkenimdeyse rüzgâr

Yeniden tasarladım kitabımın kapağını

Kırgınlığa uyaklı şiirler yazıyordum

Seni sevdim yazdıklarım aşka ilişkin

En az kırk yerinden yırtıktı kalbim

Bana yeni incelikler kazandıran sevdanın

Gör yarışa kalktım büyük akan nehirler

Sularında yüzüyorum ruhuma değişiyor

Aşk var köprü aramam karşıya geçmek

sular

için” (Budak,204)

“Aşk Var” şiirinde kimlik bulma, kendini var etme şiir kişinin aşkla beraber kazandığı olgulardır. Eskiden kırgın, üzgün olan şiir kişinin şimdi kendini geliştirmiş, var etmiş olmasının sebebi aşktır. Şiir kişinin ilerlemek için büyük akan nehirler ile yarışa geçmesi ve köprülere ihtiyacı olmaması, şiir kişinin geleceğine rahatlıkla ulaşabildiğini, ilerleyebildiğini yansıtmıştır. Bu ulaşılabilirlik ve ilerleme, şiir kişinin kendini “sen” kişisine karşı hissettiği aşk ile var edebilmesi sonucu mümkün olmuştur. Şiirde geçen “rüzgâr” kelimesi yine bu ilerleme durumunu desteklemiştir. “sen” kişisine duyulan aşkın şiir kişisine kazandırdıkları şiirde geçen “ekledim” ve “kazandıran” kelimeleriyle vurgulanmıştır. Şiir kişinin kırgınlığından arındığı “yıkandım” ve “sular” sözcükleri göstermişti. Şiirin devamında gelen “*ruhuma değiyor sular*” dizesiyle, arınma duygusunun devamıyla bu duygu vurgulanmıştır. Sevgilinin gözleri için kullanılan zerdali kelimesinin şiir kişinin dallarında olması aşkla gelen kendini var edebilmeyi desteklemiştir.

“İkisi de sürükleyip götürüyor ne varsa

Saçları omzundan akıyor birisinin

Ötekinin mızrağı saplanıyor denize

Biri ihanet istemez köprü istemez öteki

Senin nehrin benziyor ateş emziren kadına

Belki kalp çarpıntısı yanardağ ve infilak

Kadın sunar ruhunu gövde ambalajıyla” (Budak, 200)

Şairin “Kadın ve Nehir” adlı şiirinde aşkın özellikleri ve etkileri, kadın - nehir benzerliği üzerinden anlatılmıştır. İkisinin de sürükleyici olması aşkın sürükleyiciliğini göstermiştir. Kadının saçlarının akması akıcılığı; nehrin denize mızrağını saplaması bağlılığı; nehrin köprü

istememesi ise aşkın yarattığı özgürlük hissini göstermiştir. “*kalp çarpıntısı yanardağ infilak*” kelimelerinden aşkın her an patlamaya hazır, heyecanlı ve dolu dolu olduğu ifade edilmiştir. “*Senin nehrin benziyor ateş emziren kadına*” dizesinde ateş aşk olarak düşünülürse kadının ateş emzirmesi aslında nehrin yani “sen” kişinin aşkı beslediği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan aşkın sürekliliği ve gelişebilme özelliği çıkarılmıştır. “*Kadın sunar ruhunu gövde ambalajıyla*” dizesinde ise aşkın sadece bedenlerden ve fiziksellikten ibaret olmadığı, aynı zamanda ruhsal ve zihinsel bir boyutunun da olduğu ifade edilmiştir. Kadının ruhunu sunması demek, tamamıyla kendini sevdiği kişiye açmasını yani bireyin varlığını, kendini, özünü ve yaşamını sevdiği kişiyle paylaşması anlamına gelmiştir.

“Göge bakmak gibi bir şeydi anlaşılın Bahçe mahkemesinde nergisin tanıklığı

Açık mavi bir göge gündüz yıldızları olan Yoksul öğrencilere defterlerdi kalemdi

Sana bakmak gölde kayak olmaktı Yalnızlığa sarılmaktan kurtuldum

Kış günü köy evinde soba olmaktı bir de Çünkü yüzüne baktım çünkü yüzün ay

Yaz günü bir ağacın gölgesinde uyumak Işıtıverdi birden içimdeki geceyi

Elma soymak gibiydi kavun kokusu Sana bakmak yastan çıkıp dörtnala

İçimdeki hastaneden taburcu olmak Lunapark şenliğine geçmekti bir bakıma

Sanki saç örgüsüydün salkım söğütte Teneffüs zili kadar sevimli derslerdi yüzün

Sana bakmak güzel olan her şeydi Çiçekten karneyle eve dönmekti

Sokak kedisine şefkat baltalara merhamet Sana bakmak iyi değil pekiyi”

Sana bakmak ağaçlardan yana olmak (Budak,348)

demekti

Şairin “Sana Bakmak” adlı şiirinde, şiir kişinin âşık olduğu “sen” kişisine baktığında hissettiği esenlikli duygular benzetme ve imgeler üzerinden işlenmiştir. Şiir geçmiş ve şimdiki zaman olmak üzere iki farklı zaman dilimi içerdiği için iki kesitte incelenebilir. İlk kesitte, şiir kişinin içindeki gecenin “sen” kişinin ay yüzüyle ışıması dizisinde şiir kişisine gece “sen” kişisine de ay denilebilir. Bu durumda ay çıkınca gecenin tamamlanması gibi şiir kişinin “sen” kişisi gelince tamamlandığı yorumuna ulaşılmaktadır.

Şiirin ikinci kesitinde ise şiir kişinin “sen” kişisini göğe ve gündüz yıldızlarına benzetmesi ilk kesitteki gökyüzü ile ilgili ifadeleri hatırlatmakta ve şiir kişinin ilk kesitin sonundaki tamamlanma durumunu desteklemektedir. Şiirin ikinci bölümü “*gölde kayak olmak*”, “*kış günü evde soba olmak*”, “*yaz günü ağaç gölgesinde uyumak*” dizeleriyle tamamlanma durumunun anlatımı devam etmiştir. Gölde kayığın bulunması, kışın evde ısınmak için soba bulunması ve yazın sıcakta insanın mayışması ne kadar doğal ve birbirini tamamlayan kavramlarsa, şiir kişinin “sen” kişisine baktığında hissettikleri duyguların da o kadar doğal ve birbirini tamamlayan olaylar olduğu söylenebilir. “sen” kişisine bakmanın elma kesmek ve kavun kokusu olması ise yine doğallığı ve güzelliği yansıtmıştır. Daha sonraki dizelerde şiir kişisi “sen” kişisine bakmayı güzel olan her şey olduğunu söyleyerek anlatımı desteklemiştir. “Sen” kişinin saç örgüsünün söğüt ağacının saç gibi gözükten dallarına benzetilmesi ise yine doğallığı yansıtmıştır. “Sen” kişisine bakmanın sokak kedisine şefkat, baltalara merhamet, ağaçlardan taraf olmak ve yoksul öğrencilere defter, kalem olması şiir kişinin esenlikli duygularını destekleyerek “iyilik” olgusunu yansıtmaktadır. Şiirde geçen “mahkeme” ve “tanıklık” kelimelerinden dürüstlük ile adalet olguları çıkarılmış ve bu olgular “sen” kişisini yansıtmıştır. Şiir kişinin içindeki hastaneden taburcu olması ve yastan çıkıp dörtnala lunapark şenliğine geçmesi “sen” kişisine bakmanın yarattığı esenlikli etkilerdir. “Sen” kişinin yüzünün teneffüs zili kadar sevimli dersler olması, öğrencilerin teneffüs zilini

duyduklarında hissettikleri mutluluk duygusunu yansıtmıştır. Aynı şekilde şiir kişinin kullandığı “*çiçekten karneyle eve dönmek*” dizesi de mutluluğu yansıtmıştır. Şiir kişisi en son “*sana bakmak iyi değil pekiyi*” diyerek, önceki dizeyle bağlantı kurarak yine mutluluk ve sevinç gibi esenlikli duyguları yansıtmıştır.

“O şehre bir daha gitsen *Paramparça bir kadın*
Susuz kurbağa gidip göl olup dönsen *Seni toplamaya kalksa*
Açık şehir, kapalı bir kadına *Yola kuyu çıksan da*
Otobüsle değil coşkun ırmakla *Zirve dönsen buraya*
O şehre bir daha gitsen *Uyku gidip rüya dönsen*
Mola gidip yolcu dönsen *Hastane gidip lunapark*
Çekirdek gidip de elma *Karmaşık gidip de yalın*
Kilit gidip anahtarlar *Teneke gidip de altın*
O şehre bir daha gitsen *Sesin bunca güzelken*
Taş gidip sarmaşık dönsen *Tel gidip keman dönsen*
Kara'ya bir denizden” (Budak,335)

Tamamlanma, kendini var edebilme düşünceleri 1. “Kadın ve Şehir” şiirinde devam ettirilmiştir. “Sen” kişisine âşık olan şiir kişisi, “sen” kişinin kendini var etme sürecini bitirmesini istemektedir. Şiir kişinin bu isteği, kullanılan istek kipleriyle okuyucuya aktarılmıştır. Şiirdeki tamamlanma olgusu genellikle “sen” kişinin daha büyük bir şeye dâhil olunmasının istenmesiyle aktarılmıştır. Şiir kişisi “*o şehre bir daha gitsen*” diyerek “sen” kişinin, imgeler kullanılarak daha olumlu ve esenlikli bir şeye dönüşmesini, bu şekilde de kendini var etme çabasını yansıtmıştır. Şiirin başında geçen “*açık şehir kapalı bir kadına*” dizesiyle şiir kişisi, şiirde kapalı kadın diye seslenilen “sen” kişinin açık şehre giderek kendini var etmesini istemektedir. Bu dizede geçen “açık” ve “kapalı”

kelimeleriyle kutupluluktan yararlanılarak “sen” kişinin düşünce yapısının daha açık bir yapıya gitmesi gerektiği düşüncesi yansıtılmıştır. Bu açık yapıya gitme sürecinde şiir kişisi “ırmak”, “elma”, “sarmaşık”, “deniz” gibi olumlu, esenlikli kelimelerle doğadaki unsurlardan yararlanarak, açık bir düşünce yapısının doğal bir kavram olduğunu ve “sen” kişinin doğal olarak bu düşünce yapısına sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Şiirde kullanılan “paramparça”, “kuyu” ve “hastane” sözcükleriyle “sen” kişinin önceden kötü ve eseniksiz bir durumda bulunduğu, fakat o şehre giderse “sen” kişinin yükseleceğini, mental olarak onarılıp, kendinin daha iyi, güzel bir versiyonuna dönüşeceğini yansıtmaktadır. Şiirdeki esenlikli hava “lunapark”, “altın”, “keman” gibi eğlenceyi, mutluluğu, zenginliği, coşkuyu yansıtan kelimelerle yaratılmıştır. Şairin kendini var edebilme çabasının işlendiği şiirlerinde, aşkın bireye hissettirdiği duygu durumları, kişinin kendini var edebilme sürecine katkıda bulunmuş, bu süreci hızlandırarak kişinin kimlik gelişimine yardımcı olmuştur.

2.Aşkın Şiir Kişisi Üzerindeki Olumsuz Etkileri

2.1. Hayal Kırıklığı

Aşk, bireylere her zaman esenlikli duygular hissettirmek zorunda değildir aksine hüznün, kötülük, kaygı, üzüntü, depresyon, yalnızlık, kırgınlık, utanç, öfke, hayal kırıklığı, isyan ve korku gibi eseniksiz duyguları da hissettirebilir. Bütün bu duyguların hepsinin birey üzerindeki başlıca etkisi hayal kırıklığıdır. Birey aslında çok güzel bir şey olan “aşk” olgusunun getirdiği olumsuz duygularla kendini hayal kırıklığı içinde bulur. Abdülkadir Budak’ın şiirlerinde aşkın şiir kişisine çağrıştırdığı “hayal kırıklığı” olgusu, yazarın “Mecnun”, “Kerem Buyurmaz Aslı”, “Acılı Giz” ve “En Son Nerde Karşılaştık Seninle” şiirleri üzerinden işlenmiştir.

“Dönmüş bir gün çöllerden

Koyvermiş kahkahayı

Bulurum diyerek Mecnun

Acının nişanı Mecnun

Leyla’sının düşüyle

Karşısında diz çökünce

Çatıları göğe degen

Bir yolunu bulup sızmış

Bir kentin eteğinde

İksirin içine kan

Çiçeksiz balkonunda

Saç takma kirpik boyalı

Beş çayı içiyormuş

Bir öpüşme boyudur aşk

Şen konuklar arasında

Kays Mecnun oldu olalı”

Leyla Hanım keyifle

(Budak,41)

Abdülkadir Budak’ın “Mecnun” adlı şiirinde sevgilisini bulma umuduyla çöllerden geri dönen Mecnun’un, beklediği aşkı bulamaması sonucu ortaya çıkan hayal kırıklığı, şiir kişinin duygu durumu üzerinden işlenmiştir. Şiirin başında Mecnun’un, Leyla’nın düşüyle, Leyla’ya ulaşma umuduyla imkânsız sayılabilecek olaylar gerçekleştirmesi Mecnun’un gerçek aşkını göstermiştir. Mecnun’un bu kadar çaba sonucu istediğine ulaşamaması ise onu hayal kırıklığıyla birlikte yıkmıştır. Şiirde geri döndüğünde Leyla’nın kahkaha atarak Mecnun’la dalga geçmesi, Leyla’nın Mecnun’a karşı olan aşkın bittiğini göstermiştir. Acının nişanı diye nitelenen Mecnun’un bu durum karşısında derin bir acı ve hüzn hissettiği anlaşılmaktadır. İksirin içine kanın sızmış olması yine aşkın bitişini göstermektedir. Burada iksir kelimesi aşk yerine, kan ise çekilen acı için kullanılmıştır. Şiirde kullanılan “takma”

sözcüğü ise aslında bu aşkın hiçbir zaman gerçek olmadığını, takma bir kirpik gibi geçici olduğunu yansıtmıştır. Aynı zamanda aşkın bir öpüşme boyu olması da yine bu aşkın gerçek olmadığını işaret etmektedir.

“O köprünün altından

Biraz daha görmek için

Bulanık sular aktı

Başını dizine koyup

Küllerini Kerem’in

Çektirmiyor dişlerini

Saçıyla süpürmüyor

Aşk yangını sonucunda

Nasıl da değişti Aslı

Dağla kuşla konuşmalar

Ya Kerem? Nicedir o da

Masallarda kaldı şimdi”

Yitirdi sevda izini

(Budak, 42)

Gül yüzünü sevdiğinin

Şairin “Kerem Buyurmaz Aslı” adlı şiirinde hayal kırıklığı olgusu “Kerem ile Aslı” öyküsünden yararlanılarak, metinler arasılık tekniği kullanılarak devam ettirilmiştir. Şair ilk iki dizesinde köprünün altından suların akmasıyla Kerem ile Aslı’nın destansı aşklarının artık devam etmediğini, bu aşkın bittiğini yansıtarak, şiirin konusunu vermiştir. Şiirde hem Aslı’nın hem de Kerem’in değişmiş olması aşklarının artık devam etmemesinin temel nedenidir. Aslı’nın Kerem’e duyduğu aşkın bitişi artık Kerem’in küllerini saçlarıyla süpürmemesiyle, Kerem’in Aslı’ya olan aşkın bitişi ise Kerem’in sevda izini yitirmesiyle ifade edilmiştir. Şiirde Kerem’in küllere dönüşmesi yine aralarındaki aşkın bitişini desteklemektedir. Kerem bu kadar kötü bir haldeyken yardıma muhtaçken Aslı’nın ona gereken özeni göstermemesi, hayal kırıklığı olgusunu yaratmıştır. Kerem’in yarattığı hayal kırıklığı olgusu ise sevdiğinin yüzünü görmek için dişlerini çektirmemesiyle yansıtılmıştır. Şiirin son bölümünde “Kerem ile

Aslı” öyküsünde bahsedilen Kerem’in aşkı için dağları aşması olayına gönderme yapılarak, artık bu durumun olmadığı yine hayal kırıklığı olgusu üzerinden işlenmiştir.

“Seni ey ufkumun beyazı seni

Yazdığım şiirlerden belli değil mi

Seni en çok sarmaşıklı balkonda

Seyretmek güzel olurdu

İncinmeye alışık bu yürekle

Sonra gidip özlemek kalabalık çarşıda

Anmaktan vazgeçemem adını yaşadıkça

Aslını kimsenin bilmeyeceği

Söylesem inanmazsın yastığıma ay

Kitaplar adanan ey kırık sevda”

Işığı da düşmez oldu gecelerim zehirli

(Budak, 112)

Ah senin yokluğun yapraksız güzden

Şairin “Acılı Giz” şiirinde hayal kırıklığı olgusu devam ettirilmiştir. Şiirde şiir kişisi “*ufkumun beyazı*” ve “*seyretmek güzel olurdu*” dizeleriyle “sen” kişisine olan aşkını yansıtmıştır. Şiir kişinin “sen” kişisini sevdiği halde kalabalıkta onu özlemesi, “sen” kişinin yanında olmaması hayal kırıklığını yaratmıştır. “sen” kişinin olmaması şiir kişinin gecelerini zehirli yaparak esenliksiz şiirler yazmasına neden olmuştur. Şiirde bahsedilen şiirlerin esenliksiz oluşu ise yapraksız güzden yazılmasıyla anlaşılmıştır. Şiirde hayal kırıklığı sonucu oluşan esenliksiz havayı “düşmez”, “yapraksız”, “incinmek” ve “kırık” gibi olumsuz sözcükler yaratmıştır. Şiir kişisi “yastığıma ay ışığı da düşmez oldu” dizesiyle umudu yansıtan ay ışığının artık bulunmadığını göstermiştir. Burada umudun olmaması şiir kişinin gün geçtikçe daha çok hüzünlenip hayal kırıklığına gömüldüğünü yansıtmıştır. Fakat şiir kişinin imcinmiş ve kırık olmasına rağmen hala “sen” kişinin adını anması ve ona

kitap adaması, şiir kişinin hissettiği aşkın yaşadığı hayal kırıklığından daha güçlü ve baskın olduğunu göstermiştir.

“...En son nerede karşılaştık seninle

Beyaz kadın arzularken zenci bir erkek...

Yarım bir şiirde belki bitmemiş bir acıda

Yeni kamçı siparişi veriliyorken örneğin

En son nerde karşılaştık seninle

Yarası kabuk tutmayan atın adına...

Kırık aşk öyküsünde bir kitap kapağında

Ok terk etmiş yayını dile düşmüşüz artık

En son nerde karşılaştık seninle

Sana Leyla diyorlar Abdülkadir Budak

Yeni desenler isterken tül perde cam

bana”

kenarında

(Budak, 224-225)

“En Son Nerede Karşılaştık Seninle” adlı şiirde, şiir kişinin “sen” kişisine karşı hissettiği aşk işlenmiştir. Şiirin genelinden ve başlığından da anlaşıldığı üzere bu aşk geçmişte kalmıştır. Şiir kişisi en son nerede karşılaştıklarını farklı imgelerden yararlanarak aslında geçmişte yaşadıkları aşkın yarım kaldığını vurgulamıştır. Bu yarım kalma durumu, esenlikli bir duygu olan aşkın beklenildiği üzere tamamlanması gerekirken bunun yerine eskide kalmış olması, şiirde hayal kırıklığı olgusunu yaratmıştır. Şiirdeki yarım kalma durumu ise “yarım”, “bitmemiş” ve “terk etmiş” kelimeleriyle sağlanmıştır. Şiirde “*Yeni kamçı siparişi veriliyorken örneğin yarası kabuk tutmayan atın adına*” dizeleriyle şiir kişisiyle “sen” kişisi arasındaki aşkın yaralarının iyileşmemiş olmasına rağmen yaranın daha da çok deşilmesi, yani acının artması ifade edilmiştir. Bu durumda acının artması, yani sorunların artması kişilerin arasındaki aşkı zedeleyerek onları ayrılığa itmiştir. Şiirde kullanılan “istek” ve “arzu”

kelimeleriyle hem şiir kişinin hem de “sen” kişinin farklı kişilere, isteklere yönelme durumu ifade edilmiştir. Şiirde geçen “*beyaz kadın arzularken zenci bir erkek*” dizesiyle istenilen şeyin tam tersinin elde edilmesi durumu yine hayal kırıklığını yaratmıştır. Bu dizede zıtlıklardan yararlanılarak anlam kuvvetlendirilmiştir. Şiirin son bölümünde geçen “*ok terk etmiş yayını dile düşmüşüz artık*” dizesiyle artık her şeyin bittiği ve yaşanan her şeyin sözde kaldığı yansıtılmıştır. Bir önceki dizede kullanılan “kırık” kelimesiyle de bu durum desteklenmiş ve hayal kırıklığı tekrar yaratılmıştır. Şiirin son dizesinde şiir kişiye Mecnun yerine Abdülkadir Budak denmesi ise “Leyle ile Mecnun” öyküsündeki gibi destansı bir aşkın bulunmaması hayal kırıklığıyla anlatılmıştır. Şairin hayal kırıklığı olgusunun işlendiği şiirlerinde, aşkın bireye hissettirdiği eseniksiz duyguların toplamında, kişi derin bir hüznü boğularak, hayal kırıklığını hissetmiştir.

2.2. İsyân

Aşk bireylere genellikle ilişkinin bitişiyle, aşkın bitişiyle ya da bu sevgi durumunda çıkan sorunlar yüzünden bireyi olumsuz bir ruh haline sokabilir. Bu olumsuz ruh halini hüznü, kırgınlık, acı, kızgınlık duyguları oluşturmaktadır. Bütün bu duygular bireyi isyana yönelterek hem kendini hem de başkalarını yıpratmasına neden olabilir. Abdülkadir Budak’ın şiirlerinde aşkın şiir kişiye yaşattığı “isyân etme” durumu, yazarın “Gül Yoklaması”, “Mektup Yerine” ve “Hakem! Hakem!” şiirleri üzerinden işlenmiştir.

“Yüreğini kızgın demir dağladı bahçıvanın

Yineledi sulayan büyüten ve koklayan

-Gül nerede

-Gül nerede

-Sevdiğimin göğsünde

-Burada gül, artık benim...

Diye karşılık verdi dal biçimli delikanlı

-Sevda ateş bende yürekse mangal

Gül de benim

Nasıl alacaksan al!” (Budak,82)

“Gül Yoklaması” adlı şiirde isyan olgusu terk edilme üzerinden işlenmiştir. Gül burada aslında bahçıvanın sevdiği kişidir, bu kişinin bir delikanlı tarafından alınması, gülün delikanlıyla gittiğini göstermektedir. Gülün delikanlının sevdiğinin göğsünde olması ise bahçıvanla birlikte özgür olamayan, gül şeklinde olan kişinin, delikanlıyla özgür olduğu yansıtılmıştır. Bahçıvanın güle karşı beslediği büyük sevgi “sulayan”, “büyüten” ve “koklayan” kelimeleriyle vurgulanmıştır. Bahçıvan gülü bu kadar severken onun artık delikanlıya ait olması, bahçıvanı isyana iten durumdur. Buradaki isyan, “-*Sevda ateş bende yürekse mangal gül de benim nasıl alacaksan al!”* dizelerinden anlaşılmıştır.

“Islak mendil gözlerime aittir...

Pul bulamaz oldum mektuplarıma

Hırçınım huzursuzum doğal olarak

Bahçıvan yaraladım gül kavgasında...” (Budak, 158)

“Mektup Yerine” şiirinde doğa unsurlarından yararlanılarak şiir kişinin isyanı işlenmiştir. Gül kavgasına girdiğini söyleyen şiir kişinin bahçıvan yaralamış olması, aşkın kişi üzerindeki olumsuz etkisini yansıtmıştır. Şiirde güzel ve narin bir kız için kullanılan gül için kavga etmiş olması, şiir kişinin bu kıza karşı hissettiği aşkın onu kötü durumlara ittiğini göstermiştir. Şiir kişinin gözlerinin ıslak olması hüznü ve acıyı, mektuplarına pul bulamaması ise öfkeye yol açmıştır. Şiirde şiir kişinin yaşadığı tüm olumsuzluklar sonuç olarak kişide isyana neden olmuştur.

“Gözyaşının adresini yağmurdan sorsalar ya Ben gördüm otel görmüyor uykusuz geceleri

*Hakem düdüğün nereden formamdan Formam yırtık dizim sakat maç bitti
çekiyorlar*

Gül uyan ne olursun bahçıvan işbirlikçi

Hakem! Hakem! Çarşılarda kına çok

İlk on birden düşürdüler Ferit'i

(Budak, 241)

Seyirciler ayakta bir kez daha yerdeyim

“Hakem! Hakem!” şiirinde güle âşık olan “ben” kişinin haksızlığa uğraması, kişiyi isyana itmiştir. “ben” kişisi güle sevmektedir, fakat gül onunla en yakından ilgilenen kişi olan bahçıvanın bu haksızlık durumunun içinde bulunduğu farkında değildir. Şiirde “gözyaşı”, “yağmur”, “uykusuz”, “yerdeyim” ve “sakat” gibi esenliksiz kelimelerle “ben” kişinin duygu durumu yansıtılmıştır. “ben” kişinin içinde bulunduğu duygu durumunu diğer insanların görmemesi onların yapılan haksızlığa göz yumduklarını göstermiştir. Bu insanlar otel, bahçıvan, seyirci ve hakemdir. Adil davranması gereken hakemin haksızlık durumu karşısında sessiz kalması ironi yaratmıştır. Hakemin ilgisizliği sonucunda sakatlanıp ma.1 bitiren “ben” kişisi, insanların ilgisizliğine tepki göstererek hakeme isyan etmiştir. İsyen şiirde “*Hakem! Hakem! Çarşılarda kına çok*” dizesiyle yansıtılmıştır. Şairin isyan olgusunun işlendiği şiirlerinde, aşkın bireye hissettirdiği esenliksiz duygular bireyi duygusal çöküşle birlikte isyana itmiştir.

SONUÇ

Abdülkadir Budak'ın “Dalgın Rüzgâr ” yapıtından seçilen şiirlerle, aşk olgusunun şiir kişisi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri, aşkın kişiye hissettirdiği duygular, yaşattığı durumlar anlatım tekniklerine değinilerek işlenmiştir. Çalışmada aşkın bireylere yaşattığı çok farklı ve zıt duygular dikkat çekmiş olup, bu duyguların bireylerin üzerindeki etkisi anlatılmıştır. Aşkın kişilere birbirinden farklı duygular hissettirmesi, bu olgunun zıtlıklarla ve zorluklarla dolu

olduğunu göstermiştir. Aşkın insanları bu kadar acı, hüznün gibi duygulara boğmasına rağmen insanların hala aşkın peşinden koşması ise, aşkın kişiye hissettirdiği esenlikli duyguların esenliksiz duygulara ağır basması yüzünden ortaya çıkmaktadır. Şiirlerde kişilerin hala aşkın peşinden koştukları ise pişmanlık ve özlem duygu durumlarından anlaşılmaktadır.

Aşkın kişiye hissettirdiği esenlikli duyguların bireylerin hayatına neşe ve mutluluk kattığı ve yaşama sevinciyle birlikte kendini var edebilme durumunu oluşturduğu görülmüştür. Kişilerde aşk kaynaklı yaşama sevinci ve kendini var edebilme durumlarını oluşturması, aşkın insanların üstünde ne kadar güçlü bir etkisi olduğunu göstermiştir. Çünkü insanlar hayatları boyunca mutluluğu arayarak, mutluluk için çabalayarak huzur bulmaya çalışmışlardır. Aşkın insanlara aradıkları mutluluğu, yaşama sevincini vermesi bu kavramın kuvvetini göstermiştir. Aynı zamanda bireylerin hayatları boyunca tamamlamaya uğraştığı süreçlerden biri de kendini var edebilme sürecidir, birey bu süreci tamamlayabilmek için eğitim alır, kişiliğini geliştirir, ilişkilerini güçlendirir... Aşkın insanların bu sürece katkıda bulunması yine kavramın güçlülüğünü göstermiştir.

Yapıtta aşkın bireye hissettirdiği esenliksiz duygularınsa bireye hayal kırıklığı yaşatarak, isyana sürüklediği görülmüştür. Esenliksiz etkilerde de yine aşkın ne kadar güçlü bir kavram olduğu görülmüştür. Aşkın bitişiyle ya da aşkla ilgili bir sorun oluştuğunda kişinin üzüntüyle kendini hayal kırıklığına boğarak, isyana ulaşması ve çoğunlukla kendini her şeyden soyutlaması bu kavramın gücünü yansıtmıştır.

Sonuç olarak, bu tez çalışmasında aşkın zıtlıklarla dolu olduğu, kişilere esenlikli-esenliksiz birçok duygu hissettirerek kişilere farklı duygu durumları yaşattığı ve aşk olgusunun çok kuvvetli bir kavram olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Budak, Abdülkadir. Dalgın Rüzgâr. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Mayıs 2007.